

Motion till riksdagen 2017/18:553

av **Daniel Riazat m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2017/18:14 Nationella prov – rättvisa, likvärdiga, digitala

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att resultat på nationella prov särskilt ska beaktas vid betygsättning.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra de författningsändringar som utredningen föreslog när det gäller antalet nationella prov och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur man kan minska antalet nationella prov utöver förslagen i den tidigare utredningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avvakta till höstterminen 2019 med att digitalisera de nationella proven och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Regeringen föreslår i proposition 2017/18:14 Nationella prov – rättvisa, likvärdiga, digitala att de nationella proven ska ges större tyngd vid betygsättning samt att de ska digitaliseras. Vänsterpartiet håller med om att det bör finnas verktyg för att kontrollera att eleven nått den kunskapsnivå som krävs för att kunna gå vidare i sina studier. Men varken nationella prov eller betyg ger tillräckligt djupgående information. De nya nationella proven är bara toppen på den våg av arbetsuppgifter som sköljt över lärarna de senaste åren. Många lärare vittnar om att de inte hinner med annat under slutet av terminen. Den vanliga undervisningen får stå tillbaka, och proven riskerar att minska elevernas kunskaper i stället för att öka dem. Lärarna måste få tid att göra det de är utbildade för att göra, dvs. undervisa.

3 Vinstjakten och de nationella proven

Att ge större tyngd till nationella prov löser inte de strukturella problem som finns i skolan. Behovet av mer styrning och kontroll är ett symptom på vinstjakten inom skolan. Vinstdrivande friskolor etablerar sig där de har bäst marknadsutsikter, med andra ord oftast i områden där befolkningen har hög utbildning och goda inkomster. Dessutom har dessa skolor ett intresse av att driva upp elevernas betyg och resultat på nationella proven med förhoppningen om att locka till sig fler elever, vilket leder till betygsinflation och ökad segregation. Detta visade bl.a. rapporten Skillnader i resultat mellan gymnasieelever i fristående och kommunala skolor (2016:10) från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU). De jämförde resultat från intern rättning på skolorna med extern rättning gjord av Skolinspektionen och kunde konstatera att fristående skolor var betydligt mer generösa i sin rättning. Vänsterpartiet stöder därför förslaget om utökad extern rättning. Samtidigt innebär alla nationella prov ökad stress och arbetsbörda för både lärare och elever utan att föra med sig någon avsevärd förbättring av undervisningen. De tar i stället värdefull undervisningstid. Problemen med likvärdighet mellan skolor löser man genom att stoppa vinstjakten, inte genom att underminera förtroendet för lärarnas kompetens att kunna bedöma elevers kunskaper och kunskapsutveckling över tid.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om att resultat på nationella prov särskilt ska beaktas vid betygsättning. Detta bör riksdagen besluta.

4 Antalet nationella prov

Förslagen i propositionen är ett axplock av de förslag som återfinns i den föregående statliga utredningen Likvärdigt, rättssäkert och effektivt (SOU 2016:25). I utredningen fanns förslag om behovet av att minska antalet nationella prov. Detta är en uppfattning som Vänsterpartiet delar. Det är ett välkänt faktum att många lärare flytt läraryrket de senaste åren på grund av ökad administration och minskat inflytande över arbetssituationen. Det numera stora antalet nationella prov är en del av detta.

Naturligtvis måste det finnas redskap för att bedöma elevernas kunskaper eftersom det är det bästa sättet att utvärdera skolans undervisning. Dessa bedömningar måste dock samtidigt vara ett stöd i lärandet och ska därför vara framåtsyftande eller formativa. Betyg och nationella prov är summativa bedömningar, dvs. de mäter bara gjorda prestationer och ger ingen information om hur lärandet ska utvecklas. Möjligen kan de nationella proven göra mer nytta som ett redskap för att utvärdera undervisningen. De enskilda elevernas prestationer behöver därigenom inte uppmärksammas i så stor utsträckning och proven skulle kunna avpersonifieras eller anonymiseras.

Vår slutsats är därför att de nationella proven måste användas mycket sparsamt. I grunden vill vi gå längre än utredningen föreslog även om vi anser att förslagen är ett bra första steg.

Regeringen bör göra de författningsändringar som utredningen föreslog angående antalet nationella prov. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna. Regeringen bör även utreda hur antalet nationella prov kan minskas utöver förslagen i den tidigare utredningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Digitaliseringen av de nationella proven

Propositionen föreslår att delar av de nationella proven ska digitaliseras redan 2018. Barnombudsmannen varnar för att skolors olika ekonomiska förutsättningar kan påverka resultaten på de nationella proven om dessa digitaliseras. När inte alla skolor har samma tillgång till modern teknik eller lärare med digital kompetens kan det göra att vilken skola eleverna går i kan få direkt inflytande över deras resultat på de nationella proven. Det handlar inte om huruvida det finns tillgång till datorer att genomföra proven på utan om det finns tid och möjlighet innan att bli van vid att skriva på dator. För Vänsterpartiet har behovet av datakunskap och digital kompetens hos lärare och elever länge varit en käpphäst inom utbildningspolitiken. För oss är det viktigt att begränsa risken för att elevers klassbakgrund får en negativ inverkan på deras skolresultat. Då får inte datorvana eller tillgång till dator i hemmet ha för stor inverkan på möjligheten att prestera i skolan. Redan 1989 skrev vi den första av många riksdagsmotioner om att lärarna behöver ges möjlighet till fortbildning i datakunskap. Sedan dess har både tekniken och kunskapsbehoven ökat. Vi instämmer därför i flera remissinstansers åsikter om att det behövs tid för lärare att kunna fortbildas inför digitaliseringen, inte i samband med den. Regeringen bör därför avvakta till höstterminen 2019 med att digitalisera de nationella proven. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Daniel Riazat (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Ali Esbati (V)

Momodou Jallow (V)